

Innspill til NTLs arbeid med tillitsreform i staten

Høsten 2021 er det stortingsvalg, og vi i NTL ønsker å bidra til debatt, engasjement for våre saker og ikke minst påvirke politikken. I vår strategiplan peker vi ut de overordnede sakene for NTL i valgkampen 2021, som er staten sitt ansvar som arbeidsgiver, offentlig styring, arbeidsliv og klima.

For å sikre en sterk velferdsstat og bærekraftig utvikling, må offentlig sektor få bedret finansering, endret styring og organisering. Og en viktig del av dette arbeidet er konkretiseringen av tillitsreform i offentlig sektor.

De siste tiårene har ideer basert på markedsstyring lagt premissene for endrings- og styringsreformer i offentlig sektor. Sentrale elementer har vært mål- og resultatstyring, bestiller/utførermodeller, oppsplitting av virksomheter, økt grad av privatisering og en nedtoning av staten som garantist for og utfører av velferdsoppgavene. Markedsstyringen er uforenelig med offentlig sektors samfunnsoppdrag og har, sammen med ABE-kuttene, svekket de statlige virksomhetenes handlingsrom og de ansattes medbestemmelse. Markedsstyringsprinsippene i staten må erstattes med politisk styring med basis i faglighet, medbestemmelse og tillit. Gjennom medbestemmelse kan de ansattes kunnskap og kompetanse legges til grunn for utviklingen av offentlig sektor videre.

Flere av opposisjonspartiene har i sine utkast til partiprogram for neste stortingsperiode omtale av en tillitsreform. NTL ønsker å bidra med innspill og konkrete forslag til hvilke tiltak en ny regjering bør iverksette.

Forbundet ønsker innspill fra landsforeninger og foreninger i statlig sektor om hvilke tiltak som bør inngå i en tillitsreform. Innspillene fra dere vil tas med inni det løpende politiske påvirkningsarbeidet frem mot valget og inn i arbeidet til LOs tillitsreformgruppe hvor NTL er representert.

Fristen for å komme med innspill er tirsdag 9. februar. Innspill sendes til post@ntl.no

For å strukturere innspillprosessen er det nedenfor oppført enkelte saksområder vi ønsker innspill til, med påfølgende spørsmål. Har dere innspill på andre områder dere mener bør med, så kom gjerne med dem. Forslag kan være knyttet til formelle lov- og regelverksendringer eller personalpolitiske føringer, det kan være organisatoriske program knyttet til opplæring eller skolering, eller forslag knyttet til statens organisering, konkrete politiske føringer for virksomhetene i staten eller virksomhetsspesifikke eller sektorovergrepene tiltak.

Statlig styring, organisering og finansiering

Et sentralt punkt i diskusjonen knyttet til den politiske styringen av statlige virksomheter har vært innretningen av tildelingsbrev, deres form og antall mål og typen av mål de angir.

- *Hvilke endringer bør på plass i styringen av virksomheten dere organiserer?*

Regelverket for økonomistyring i staten er bestått av reglement og bestemmelser om økonomistyring i staten i tillegg til rundskriv.¹ Regelverket har også veiledere, blant annet for resultatmåling.²

- *Har dere forslag til endringer i regelverket, eller forslag til hvordan regelverket bør praktiseres?*
- *Har dere eksempler fra deres virksomhet på målforskyvning, eller at ressursbruken knyttet til kontroll av måloppnåelse er for høy?*

Opgavefordeling mellom virksomhet, direktorat og departement har betydning for hvorvidt vedtak kan fattes i medbestemmelse med de tillitsvalgte og med faglige vurderinger som grunnlag.

- *Har dere forslag til endringer i oppgave- og ansvarsfordelingen mellom virksomhet, direktorat og departement som vil styrke faglighet og medbestemmelse?*

Bestiller-utførermodellen og benchmarking er to eksempler på hvordan oppgaver som fortsatt er i statlig regi blir organisert og styrt som om de var t i et marked og dermed ikke kan styres etter prinsippene om tillit og faglighet

- *Har dere eksempler på oppgaver som er organisert på denne måten i deres virksomhet?*

Autonomi og faglighet, kontroll- og overvåkning

Forbundet mottar jevnlig tilbakemeldinger fra tillitsvalgte som oppgir at det innad i virksomheten pålegges mål for den enkelte ansattes arbeidsinnsats eller kvantitative mål for grupper av arbeidstakere som fører til et press på kvaliteten i arbeidet og mindre selvbestemmelse i arbeidsutførelsen.

- *Har dere forslag til tiltak som kan øke medlemmenes autonomi og selvbestemmelse i arbeidshverdagen? Enten i form av statlige fellesføringer eller endringer i virksomhetenes interne styring og organisering?*
- *Har dere eksempler på mål i virksomheten som bør endres, legges til eller fjernes?*

Et annet område forbundet får mange tilbakemeldinger om er systemer knyttet til kontroll og overvåking av den enkelte, både i form av IT-verktøy som gir ledere innsyn i den ansattes

¹ <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/statlig-okonomistyring/reglement-for-okonomistyring-i-staten/id438887/>

² <https://dfo.no/publikasjoner/veileder-resultatmaling-mal-og-resultatstyring-i-staten>

arbeidsutførelse, men også pålagt selvrapportering fra den enkelte medarbeider eller gruppe av medarbeidere til leder om kvantitative mål.

- *Har dere eksempler på kontrollsystemer fra egen virksomhet som bør endres eller avskaffes?*

Manglende eller ikke reelle drøftinger ved innføring av kontroll- og overvåkningssystemer er blant tilbakemeldingene forbundet mottar fra tillitsvalgte. Mange oppgir at arbeidsgivers tolkning av regelverket knyttet til innføring av systemer i arbeidsmiljøloven eller bruk av personopplysninger etter personopplysningsloven er mangelfull

- *Hvilke tiltak bør staten iverksette for å sikre at arbeidsgiver etterlever plikten til drøfting ved innføring av nye systemer og påfølgende bruk av personopplysninger?*
- *Har dere eksempler på kontrollsystemer som er innført uten at arbeidsgiver har oppfylt drøftingsplikten?*

Medbestemmelse

Reell medbestemmelse forutsetter at arbeidsgiver etterlever både bestemmelser og intensjoner i hovedavtalen. NTL har egne prosesser knyttet til partenes forhandlinger av Hovedavtalen. I dette rundskrivet ber vi om tilbakemeldinger på andre tiltak som kan styrke medbestemmelsene på arbeidsplassen

- *Hvilke tiltak bør staten som arbeidsgiver innføre for å sørge for at arbeidsgiver oppfyller sine plikter etter avtalen?*

I løpet av de siste stortingsperiodene har mange statlige virksomheter vært gjennom store omstillinger som har medført organisatoriske endringer.

- *Hvordan har eventuelle omorganiseringer i virksomheten påvirket partssamarbeidet og medbestemmelsesordningene?*

Privatisering, out-sourcing og konsulentbruk

Flere virksomheter i staten benytter i varierende grad innleie av arbeidstakere eller har out-sourcet oppgaver som tidligere ble gjort av egne ansatte.

- *Har dere eksempler på bruk av innleie eller out-sourcing fra deres virksomhet som heller burde vært utført av egne ansatte?*

Mange statlige virksomheter benytter betydelige midler på kjøp av konsulenttjenester. Et av problemene som oppgis er at dette fortrenger intern kompetanse og faste stillinger.

- *Har dere eksempler på uettig bruk av konsulenter fra deres virksomhet?*
- *Har dere forslag til retningslinjer som bør gjelde for konsulentbruk i staten?*

Statlige virksomheter er pålagt av kommunal- og moderniseringsdepartementet til å utarbeide sourcingstrategier for IT.

- *I hvilken grad har IT-oppgaver blitt out-sourcet i deres virksomhet?*

Ledelse

Staten har utviklet flere verktøy for ledere, blant annet har Solbergregjeringen utviklet en lederplakat³, som erstattet Stoltenberg II-regjeringens lederplattform⁴. Fra og med neste år vil Difi arrangere kurs for nyansatte leder i staten.

- *Hva bør vektlegges i den statlige lederopplæringen?*
- *Bør det opprettes et nytt lederprogram i staten?*

Fafos forskning viser til at mange statlige ansatte vegrer seg for å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten.

-Hvilke tiltak bør staten iverksette for å påse at statlige arbeidsgivere etterlever arbeidsmiljølovens regelverk og tilrettelegger for at ansatte skal kunne varsle om kritikkverdige forhold?

Lykke til med arbeidet!

Med hilsen
NORSK TJENESTEMANNSLAG

Ellen Dalen
andre nestleder

³ <https://arbeidsgiver.difi.no/strategisk-hr-og-ledelse/ledelse/lederplakaten-i-staten>

⁴ https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fad/vedlegg/lonns--og-personalpolitikk/ledelsesplattformen_bm.pdf